

MIKKEL SNORRE WILMS BOYSEN: PRAKSISFORSKNING. EN GRUNDBOG TIL PÆDAGOGER.

AKADEMISK FORLAG, 2024, 131 SIDER

*Anmeldt af Mette-Katrine Bistrup, adjunkt,
pædagoguddannelsen i København, Københavns Professionshøjskole*

Denne bog henvender sig til pædagogstuderende. Den handler om praksisforskning, og hvad formålet med praksisforskning er. Jeg vil her indlede med slutningen, da den kort og præcis beskriver bogens formål. Boysen skriver:

Den pædagogiske profession har brug for, at pædagoger sætter retning i forhold til, hvad der er relevant at forske i. Og den pædagogiske profession har brug for forskning, der sætter fokus på pædagogisk handlen. Med disse formål for øje er praksisforskning et helt uundværligt redskab. (Boysen, 2025)

Bogen giver nogle bud på, hvordan praksisforskning kan igangsættes og hvordan den kan føre til pædagogisk handling med relevans for pædagoger ude i praksis. I indledningen og i kapitel 1 og 2 gøres der rede for en ny forståelse af forskning, samt et videnskabsteoretisk udgangspunkt – pragmatismen som grundide for praksisforskning. Den nye forståelse af forskning beskrives som:

- En forskning, som er tæt koblet til den lokale hverdagspraksis i institutionerne
- En forskning, der tager afsæt i pædagogens erfaringer og blik for potentialer og udfordringer
- En forskning, der giver umiddelbar værdi for børn, unge og voksne i de involverede pædagogiske institutioner
- En forskning, der er tæt koblet til handling, som resulterer i pædagogiske redskaber, der kan anvendes i praksis
- En forskning, hvor den enkelte pædagogs erfaringsudvikling og læring er en central del af selve forskningens resultat
- En forskning, der ikke anses som en isoleret proces, men snarere en naturlig del af pædagogens måde at udvikle og forbedre praksis i det daglig.

(Boysen, 2025, s.10)

Boysen diskuterer om dette er forskning eller udvikling. Praksisforskning er ikke særlig generaliserbar da den ofte forgår i en bestemt situeret kontekst, men spørgsmålet er, om det gør den mindre relevant. Boysen gør op med et traditionelt videnshierarki, hvor viden handler mere om at observere, se, end handling, gøre, og med at abstrakt teoretisk viden er mere gyldig end praksisrettet viden.

Boysen opstiller nogle forskningspoler som kan relatere sig til forskningens intention, vidensideal og metode. Er intentionen at udvikle eller afdække, er idealet kontekstuel eller generaliserbar, er metoden intervenerende eller observerende, dette er nogle af de modpoler han stiller op. Med John Dewey og pragmatismen i ryggen argumenteres der for, at viden er en dynamisk størrelse der ændrer sig, når man får ny indsigt og at viden skal kunne anvendes til forbedringer af en praksis. Dermed er praksisforskning en god måde for pædagoger at skabe forandringer i praksis, når noget ikke fungerer.

I kapitel 3-6 gives der nogle konkrete bud på forskningsmetoder der er anvendelige til praksisforskning. Her beskrives Designbaseret forskning, Aktionsforskning, Selvstudieforskning og Casestudieforskning. Dette lykkes Boysen med at formidle på en meningsfuld måde, og det er tydeligt, at der er fokus på anvendelse, der understøttes af eksempler fra praksis.

“ Ens værdier skal stemme overens med ens professionelle adfærd.

Her følger et kort indblik i de fire metoder:

Designbaseret forsknings fire faser identificeres som Kontekstfase, Laboratoriefasen, Interventionsfasen, Refleksionsfasen. Både (forsker), pædagoger og børn involveres i processen i alle faser, hvilket også adskiller sig fra det meste af den traditionelle forskning og der gives et konkret eksempel med metoden i brug. Hvor man i Designbaseret forskning eksperimenterer sig frem, igangsætter man aktioner i Aktionsforskning. Aktionsforskning beskrives også på en let tilgængelig måde, og der gives forslag til at inddrage metoden fremtidsværksted, æstetiske processer og arts based research. Der skelnes mellem light og heavy aktionsforskning, hvilket refererer til, hvor omfattende et projekt man har sat i værk. Igen gives der gode eksempler på metoden i anvendelse, dette er gennemgående i alle kapitler.

I Selvstudieforskning arbejdes der med fem elementer, Forandring, Kollaboration, Kvalitative tilgange, Det professionelle selv og Formidling af resultater. I selvstudieforskning, understreger Boysen, at det er vigtigt, at man overvejer, om man selv følger de værdier, som man anser som væsentlige i sit pædagogiske arbejde - ens værdier skal stemme overens med ens professionelle adfærd. Her arbejder pædagogen med at forandre sig selv, hvilket som sådan godt kunne være en case i et casestudieforskningsprojekt, hvis andre pædagoger ville analysere på en pædagogs udviklingsprocesser. Casestudieforskning handler om at undersøge en eller flere cases i dybden. En case kan som sagt være en pædagog, et barn, det kan være en pædagogisk aktivitet, osv. Der skelnes mellem tilfældige, klassificerede, unikke, varierede, kritiske og pragmatiske cases. I dette kapitel refereres der også til Flyvbjergs argumentationer for berettigelsen af casestudieforskning.

Disse fire metoder er meget velegnede til praksisforskning, da omdrejningspunktet er praksis, og da det er de aktører, der netop har deres daglige gang i praksis, der involveres i de forandringsprocesser. Dermed kan disse også selv få glæde af de nye handlemuligheder der opstår. Ejerskabet og de affektive værdier der ligger i de handlemuligheder, som pædagogen selv har været med til at udvikle er uvurderlige, da de er skræddersyet til netop denne situation i denne kontekst. Dette er Bruno Latour også med til at understøtte.

I kapitel 7 gives der en præsentation af Bruno Latour og hans aktør-netværk-teori, som igen, som Dewey, bruges til at understrege værdien af praksisforskning og et opgør med, at forskere er klogere end andre mennesker, og at teoretiske rammer og modeller ofte kan ødelægge unikke beskrivelser af tanker og situationer i praksis.

“ Dette er nytænkende og velkomment, som et godt supplement til de traditionelle analysetilgange.

I de følgende kapitler 8-11, er der fokus på elementer ved forskning, som forskningsspørgsmål, vidensindsamling, empiriproduktion, etik, samtykkeerklæringer og analyse, med henvisning til databaser, hvor man kan få uddybet sin viden. I kapitel 11 gives der både en definition på æstetik (Austrius & Sørensen, 2006) og en definition på Arts based research/ kunstbaseret forskning (Knowles & Cole, 2008) og der gives eksempler på, hvordan æstetiske, kreative og legende udtryk, kan være med til at forstå, undersøge og analysere praksisforskningsprojekter. Dette er nytænkende og velkomment, som et godt supplement til de traditionelle analysetilgange, hvor det kun er forskningsbaseret akademisk skriftlig teori der analyseres med.

I kapitel 12 er der masser af eksempler på praksisforskning og i kapitel 13 beskrives praksisforskning trin for trin, så man som pædagogstuderende nemt og stilladseret kan gå i gang med egne praksisforskningsprojekter.

Bogen afsluttes med kapitlet: Praksisforskning vender forskning på hovedet. Her diskuteres en kritik af praksisforskning med henvisning til Hawthorne-effekten, fordi praksisforskningen er praksisnær, subjektiv og oftest ikke generaliserbar, men ikke desto mindre, kan den udvikle og forandre praksis på en værdifuld måde, hvor problemer i den daglige praksis bliver løst.

Alle kapitler i bogen afsluttes med to pointer og en anbefaling, hvilket fungerer som en opsamling. Alle praksiseksempler i bogen har forfatteren været med i eller tæt på, og de har alle det æstetiske, kreative og legende i fokus. Det giver bogen et nærvær og en dejlig humor. Anerkendelsen af potentialerne i æstetiske læreprocesser og arts based research/kunstbaseret forskning er forfriskende. Jeg underviser selv mest i kreative udtryksformer og leg, kreativitet og æstetiske læreprocesser, men at disse læringsformer er omdrejningspunktet i en fagbog om forskning og metode på en helt selvfølgelig måde, er jeg sjældent støt på. Det er kærtkomment. Det er også nødvendigt med nogle alternative læringssyn og læringsstile i disse tider, hvor tendensen til at skrue lidt ned for den testbaserede, målstyrede tilgang til læring er kommet på dagsordenen. Disse alternativer er dog stadig langt fra at blive anerkendt på lige fod med de traditionelle.

Uden at det nævnes eksplicit, hersker der en kropslig læringsfortællelse i alle praksiseksempler. Den hænger ligesom sammen med æstetiske læreprocesser, og derfor kunne man godt argumentere for at fænomenologien, ligesom pragmatismen, havde en lille plads i bogen. Dog ville det muligvis forstyrre den lette og simple tilgang der gennemsyrrer bogen, og som jeg ser som en kvalitet i forhold til mit kendskab til pædagogstuderende.

“ Det betyder
noget hvilke
historier vi
fortæller
andre
historier
med.

At der gøres op med det videnshierarki, der har hersket i alt for mange år, er forfriskende og velset, både i forhold til at styrke pædagogers faglige stolthed, men også for at anerkende værdien af en mere kropslig og praktisk tilgang til læring og viden.

I mine øjne er bogen velegnet til at blive introduceret på første semester på pædagoguddannelsen. Den er som sagt let tilgængelig, og sprogligt letforståelig, tonen er imødekommende og forfatteren taler anerkendende til læseren. Jeg kunne også forestille mig at bruge bogen, inden de studerende skal i praktik, som introduktion til deres studieaktiviteter, hvor praksis skal inddrages, og til mine bachelor-studerende der baserer deres opgave på problemstillinger i praksis.

Man kan muligvis rette en lille kritik mod de meget korte beskrivelser af de fire forskningsmetoder, men igen med mit kendskab til de studerende, vil den let tilgængelige tilgang kunne bevare motivationen for at gå i gang med at undersøge egen praksis. De studerende kan nemt og hurtigt komme i gang med kvalificerede undersøgelser og handlinger på de problemstillinger de møder i hverdagen.

Jeg vil slutte af med et digt skrevet af Donna Haraway i 2016;

Det betyder noget hvilke betydninger vi plejer at tænke betydning med.

Det betyder noget hvilke historier vi fortæller andre historier med.

Det betyder noget hvilke knuder der binder knuder, hvilke tanker der tænker tanker, hvilke bindinger der binder bindinger.

Det betyder noget hvilke historier der danner verdener, hvilke verdener der danner historier. (Haraway, 2016, min oversættelse).

Jeg synes dette digt på poetisk, æstetisk vis argumenterer godt for værdien af praksisforskning.

REFERENCE

Haraway, D. (2016). *Staying with the Trouble. Making Kin in the Chthulucene*. Duke University Press, Durham & London.